

De Achterhoekse gemeente

Een pleidooi voor een Achterhoekse bestuurslaag geworteld in de gemeenschap

Van Rigo Heldoorn

Maart 2012

De Achterhoek als culturele en ook bestuurlijke eenheid.

Inwoners uit de Achterhoek, die (ver) buiten de Achterhoek moeten vertellen waar ze wonen, zullen eerst hun dorp of stad noemen. Meestal zal dan de reactie zijn; “waar ligt dat dan?”. De overgrote meerderheid zal dan reageren; “dat ligt in de Achterhoek”. De gemeente waar men woont zal niet vaak worden genoemd bij het antwoord op die tweede vraag. Dat komt omdat de tegenwoordige gemeenten in de Achterhoek een samenraapsel zijn van verschillende kernen, waar men niet echt een gevoel bij heeft. Ik zal betogen dat de Achterhoek als één cultureel en economisch gebied gezien moet worden en dat het derhalve verdient om ook onder één bestuurslaag gebracht te worden. Daarnaast moet er een reële plaats worden ingeruimd voor de tientallen verenigingen “dorps-of stadsbelangen”, die de Achterhoek rijk is.

Er komen dus wat mij betreft twee pijlers in een nieuwe bestuursstructuur: een (1) grote gemeente “De Achterhoek”, gevoed door (2) intensieve betrokkenheid van de inwoners in de kernen, via de belangenverenigingen. Op deze manier ontstaat er een belangrijke democratische meerwaarde: de bestuursstructuur sluit dan aan op de culturele identiteit waarin de burger zich erkent en zich bij thuis voelt. Dat deze aanpak ook nog efficiënter zal zijn en meer kwaliteit zal kunnen leveren, is ook belangrijk, maar komt op de tweede plaats.

Voor alle duidelijkheid wil ik het ook nog eens anders zeggen: Als cultureel identiteitsaspect zou ik bijvoorbeeld de Zwarte Cross en de Graafschap willen noemen, maar ook de mentaliteit van de Achterhoekers: niet lullen, maar poetsen. Dan denk ik aan de vele aannemersbusjes die vanuit de Achterhoek naar het westen rijden. Het tweede punt is dat we met het opschalen ook meteen weer naar beneden schalen, naar de dorpen en steden waar de Achterhoeker zich thuis bij voelt; waar hij/zij op de lokale vereniging zit en waar hij/zij in de kroeg een biertje of wijntje drinkt.

Hoe ziet de nieuwe structuur er straks dan uit?

1) Er komt een regiogemeente, genaamd “De Achterhoek”.

De centrale gemeente is qua basale opzet gelijke aan de huidige gemeentestructuur, met een college en gemeenteraad. Het grote verschil is dat ze gaat over de hele Achterhoek. Ze voert de regie over dit hele gebied. Daarvoor bepaalt ze het beleid op hoofdlijnen en stelt de randvoorwaarden voor de uitvoering van het beleid door de uitvoeringsorganisaties. Alle gemeentelijke diensten vallen uiteraard onder deze nieuwe gemeente. Dat betekent overigens juist niet, dat alle ambtenaren ook op dezelfde plaats gehuisvest moeten worden. In de nieuwe opzet blijven in minimaal de huidige acht huidige gemeentehuizen in ieder geval alle afdelingen bereikbaar, waar de burger direct contact mee wil of moet hebben. (servicepunten). Ook zal het efficiënt zijn, om de uitvoerende gemeentelijke beheersdiensten (wel onder 1 leiding) op verschillende plekken te huisvesten. Wijkgericht werken is het uitgangspunt.

Met de moderne communicatietechnologie en toepassing van “het nieuwe werken” is afstand feitelijk nog zelden een belemmering voor goede contacten! De nieuwe bestuursstructuur kan en mag dus niet gepaard gaan met nieuwbouw: er is al ruimte genoeg voor de huisvesting van het overall krimpende ambtelijke apparaat!

2) de belangenverenigingen krijgen een sterke(re) positie.

De 2^e pijler in de nieuwe structuur bestaat uit een versterking van de positie van de verenigingen dorps- en stadsbelangen. De essentie moet zijn:

- belangenverenigingen krijgen een zwaarwegend adviesrecht voor kernbeslissingen van de gemeenteraad. Ik denk dan aan minimaal een jaarlijkse begrotingsdiscussie van vertegenwoordigers van de belangenverenigingen, zoals de burgerparticipatie in de vorm van het Burgerbegrotingsforum in Oude IJsselstreek heeft gefunctioneerd. Ook belangrijke beleidsnotities (structuurvisie, kernplannen, verkeersplannen enz) moeten expliciet door de belangenverenigingen worden beoordeeld. Verenigingen, maar ook individuele inwoners krijgen het recht om voorstellen (mits gesteund door minimumaantallen inwoners) op de agenda van de raad te plaatsen.

- belangenverenigingen krijgen ook allemaal een leefbaarheidsbudget in de vorm van een bedrag per inwoner. Lokale initiatieven worden maximaal gesteund, in ieder geval als bestuurlijke experimenten.

- er worden eisen gesteld aan het functioneren van de belangenverenigingen: zo democratisch mogelijk, waarbij de verenigingsstructuur (leden, besluitvorming aan de hand van openbare voorstellen, maximale representativiteit, ook van het bijbehorende buitengebied enz) optimaal benut moet worden.

- Bij de bovenstaande verantwoordelijkheden en bevoegdheden hoort ook steun vanuit de gemeente. Er komen dorpscoördinatoren, die ieder aan een groep belangenverenigingen zijn verbonden en zorgen voor ondersteuning en voor communicatie vice – versa met ambtelijke afdelingen en met het gemeentebestuur.

Hoe nu verder?

In het vorenstaande is de essentie geschetst van mijn ideeën. Natuurlijk zijn er nog vele zaken om verder uit te werken en zijn er nog vele valkuilen en hobbels te nemen. In de navolgende bijlage som ik nog een reeks aanvullende argumenten op.

Het belangrijkste is nu om eerst vast te stellen of er voldoende draagvlak bij burgers, organisaties en bij de gemeenteraden en politieke partijen is voor de principes van mijn plan. Daartoe zal ik een oproep doen aan een nader te bepalen brede groep burgers om gezamenlijk verdere initiatieven te gaan ondernemen. Dit initiatief kan zodoende ook boven partijbelangen uit worden gebracht.

Wanneer er met voldoende steun een na te streven “stip op de horizon” kan worden geplaatst, zullen alle uitwerkingsperikelen oplosbaar zijn. Tevens zal ik een website lanceren:

www.gemeentechterhoek.nl waarmee ik het platform verder wil ontwikkelen.

Rigo Heldoorn.

Rigo Heldoorn voelt zich Gendringenaar en Achterhoeker en is raadslid in de gemeente Oude IJsselstreek. Hij is afgestudeerd bestuurskundige en volgt op dit moment de masteropleiding politicologie in Nijmegen. Is lid van D66 en vindt de wijze waarop democratie geregeld is in Nederland voor discussie vatbaar.

Bijlage bij **De Achterhoek als culturele en ook bestuurlijke eenheid.**

Waarom willen we dit?

1) Burgers moeten zich verbonden kunnen voelen met “hun”gemeente.

De huidige gemeenten sluiten niet aan bij het wij-gevoel van de burgerij: Wehl niet bij Doetinchem, Varsseveld niet bij Uft enz. Wel voelt iedereen zich een Achterhoeker! Mentaliteit, identiteit en samenhang is dan terug te vinden in de gemeentestructuur. Tegelijkertijd krijgen alle (tientallen) kernen meer invloed op hun directe leefomgeving.

2) Transparantie van samenwerking en verantwoordelijkheden. In het kader van de bezuinigingen worden op het moment allerhande samenwerkingsconstructies voorgesteld. Algemeen kenmerk van deze spaghetti aan samenwerkingsvormen is dat volstrekt onduidelijk wordt waar de verantwoordelijkheden komen te liggen, ervan uitgaande dat de samenwerkingsvormen ook in de praktijk te realiseren zijn. Op basis van het huidige moeizame draagvlak voor samenwerking tussen de gemeenten is dit laatste zeer de vraag. Dit voorstel schept een duidelijke structuur die borg staat voor een optimale samenwerking en een duidelijke, transparante verantwoordelijkheidsstructuur

2) Zo efficiënt mogelijke uitvoering van gedelegeerde en gemeentegrensoverschrijdende taken.

Op het moment worden diverse taken door andere overheden naar het gemeentelijke niveau overgedragen (RUD 's, Wet Werken naar Vermogen enz). De beleidsvrijheid bij de uitvoering van die taken is gering. In verband met de efficiëntie van de implementatie kunnen deze het best worden uitgevoerd door een overkoepelend centraal orgaan, in plaats van door acht organisaties die ieder voor zich het wiel gaan uitvinden.

Bovendien zijn er diverse huidige gemeentelijke taken aan te wijzen, die dusdanig van aard zijn, dat er bovengemeentelijke (strategische) afstemming noodzakelijk is. Voorbeeld: de planning van de woningvoorraad en bedrijfsterreinen, maar ook het onderhoud van het wegensysteem, gladheidsbestrijding enz..

3) Verminderen van de kwetsbaarheid van de gemeentelijke apparaten. Door de bezuinigingen worden steeds meer taken uitgevoerd door een steeds kleinere groep beleidsmedewerkers. In veel gevallen zijn er al veel taken toebedeeld aan individuele ambtenaren. Ziekte, pensioen of uitdiensttreding zorgen zo voor een snel toenemend aantal tijdelijke of langduriger leemtes, die de kwaliteit van service, uitvoering van taken en beleidsvorming uithollen. Door de schaalvergroting minimaliseert dit voorstel deze kwetsbaarheid van de gemeenten in de huidige vorm.

4) Vergroting van de invloed en de kwaliteit van de organisatie. Door de opschaling van de gemeente zullen schaalvoordelen ontstaan. Deze zullen vooral bestaan uit:

a) het vergroten van de invloed op het beleid van de hogere overheden. Door de omvang van het werkgebied en het grote aantal inwoners zal de stem van de regiogemeente De Achterhoek beter gehoord worden. Daarbij speelt een rol dat er in de nieuwe situatie sprake is van een duidelijke stem ten opzichte van de huidige diversiteit tussen de gemeenten. Hierdoor zal De Achterhoek beter in

staat zijn aandacht voor regionale problemen zoals de krimp, de teruglopende werkgelegenheid en de vergrijzing te vragen.

b) op een verhoging van de kwaliteit van de gemeentelijke organisatie. Door de opschaling van de gemeente ontstaat immers een grotere organisatie met meer carrière perspectieven, een groter beleidsterrein met meer specialisatie mogelijkheden en meer financiële armslag. Door deze combinatie van factoren ontstaan mogelijkheden om hoger gekwalificeerde medewerkers met specifieke kwaliteiten aan te trekken en langere tijd te binden. Dit kan ook de service naar de inwoner verbeteren.